Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 1 (2025) · "Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va yuqori i... DOI: 10.5281/zenodo.24317625

Xulosa

Yuqorida mulohaza yuritilgan fikrlar va maqola mavzusi yuzasidan umumiy xulosa qiladigan bo'lsak, ushbu maqolada respublikada barqaror iqtisodiy o'sishni modellashtirish uchun makroiqtisodiy ishlab chiqarish funksiyalarining ahamiyati o'rganildi.

Cobb va Douglas ishlab chiqarish funksiyasi iqtisodiy tizimlarning samaradorligini baholash uchun qulay vosita hisoblanadi. Ushbu model yordamida iqtisodiy o'sishning uzoq muddatli dinamikasi tahlil qilinib, ishlab chiqarish hajmiga omillar qanday ta'sir qilishi oldindan baholanishi mumkin. Shuningdek, ushbu model iqtisodiyotning turli segmentlari uchun tahlillar o'tkazishda ham qo'llanilishi mumkin.

Shu sababli, respublika iqtisodiyotining barqaror o'sishiga erishish uchun ishlab chiqarish omillaridan samarali foydalanish, texnologik rivojlanishni jadallashtirish va investitsiya muhitini yaxshilash muhim ahamiyatga ega. Mazkur yondashuvlar asosida iqtisodiy siyosat yuritish mamlakatni global iqtisodiyotda raqobatbardosh qilishga va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A. Ishnazarov, Sh. Nurullayeva "Ekonometrikaga kirish" 2021-yil
2. Khodiev B.Yu., Shodieev T.Sh., Berkinov B.B. ,*Ekonometrika.'* 2018-yil
3. A.N.Gerasimovning "Ekonometrika" kitobi 2017-yil

TALABALARNI INNOVATSION G'OYALARGA YO'NALTIRISH METODLARI

Toxirov Farruhbek Baxtiyorovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Andijon fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: maqolada zamonaviy ta'lim tizimida talabalarni innovatsion fikrlashga yo'naltirishning samarali metodlari tahlil qilinadi. Innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga integratsiyasi orqali talabalar ijodiy va tanqidiy fikrlashga rag'batlantiriladi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, ta'lim, talaba, metod, texnologiya, ijodiy fikrlash, interfaol usul

Published: 24.05.2025

Cite this article: Toxirov Farruhbek Baxtiyorovich (2025). Talabalarni innovatsion g'oyalarga yo'naltirish metodlari. Emro Science and Education, 2(1). https://doi.org/10.5281/zenodo.24317625

© 2025 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Bugungi zamonaviy ta’lim tizimi talabalarni faqat bilim bilan emas, balki innovatsion fikrlash, muammolarni hal qilish va yangi g‘oyalarni yaratish qobiliyatlari bilan ham qurollantirishni talab etadi.

Yurtimizda ta’lim sohasida olib borilayotgan islohotlar, xususan, innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali talabalarning ijodiy salohiyatini oshirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Ta’limning raqamlashtirilishi, zamonaviy texnologiyalarning o‘quv jarayoniga integratsiyasi, xalqaro hamkorlikning kuchaytirilishi, bularning barchasi ta’lim tizimining sifat jihatdan yangi bosqichga chiqishiga xizmat qilmoqda. Ta’lim dasturlarining yangilanishi va amaliyotga yaqinlashtirilishi ham talabalarni innovatsion faoliyatga jalb qilishda muhim omil bo‘lmoqda. Ayniqsa, kredit-modul tizimining joriy etilishi, yakuniy baholashda talabalarni erkin fikrlashini inobatga oluvchi metodik yondashuvlar, o‘qituvchi va talabalar o‘rtasida interaktiv muhitning kuchayishi bu jarayonni kuchaytirmoqda. Har bir oliy ta’lim muassasasida ilmiy-tadqiqot markazlari, startap laboratoriyalari, texnoparklar faoliyati yo‘lga qo‘yilmoqda.

Hozirgi zamon talabi-o‘zgaruvchan, raqobatbardosh va tez rivojlanayotgan jamiyatda faoliyat yurita oladigan, yangicha fikrlaydigan, kreativ va tashabbuskor kadrlarni yetishtirishdir. Bunday kadrlarni tayyorlashda ta’lim jarayonini zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etish, xususan, talabalarni innovatsion fikrlashga yo‘naltirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv pedagogik jarayonning markazida talabaning shaxsiy rivojlanishi, mustaqil fikrlash ko‘nikmalari, muammoli vaziyatlarda samarali qaror qabul qilish layoqati turishini taqozo etadi.

Innovatsion fikrlash-bu mavjud muammolarga noan’anaviy yondashuvlar asosida yangicha, samarali, amaliy jihatdan foydali echimlar topishga qaratilgan tafakkur jarayonidir. Bu turdagi fikrlash insonning kreativlik, tanqidiy fikrlash, sistematik tahlil, assotsiativ tafakkur, reflektiv o‘zgarishlarga tayyorlik kabi ko‘nikmalarini birlashtiradi. Shu nuqtai nazardan olganda, innovatsion fikrlash o‘qitish jarayonida alohida e’tibor berilishi lozim bo‘lgan ko‘nikma sifatida qaralishi kerak.
Innovatsion fikrlashni shakllantirish o‘quv jarayonida maxsus tashkil etilgan pedagogik muhit, uslub va metodikalar orqali amalga oshiriladi. Bunda quyidagi shart-sharoitlar muhim ahamiyat kasb etadi:

Muammoli o‘qitish uslubi-talabani faollikka chorlaydi, mustaqil fikrlashga undaydi va echim topishga yo‘naltiradi.

Interfaol metodlar-"aqliy hujum", "rol o‘ynash", "debat", "davra suhbati" orqali talabalar o‘z fikrlarini erkin bayon qilishni va yangicha qarashlarni ishlab chiqishni o‘rganadilar.

Innovatsion loyihaviy faoliyat-talabalarni real hayotiy muammolar asosida guruh bo‘lib ishlashga jalb qilish orqali innovatsion g‘oyalar yaratish malakasi shakllanadi.

Texnologiyalardan foydalanish-raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, onlayn platformalar orqali talabalar o‘z fikrlarini keng doirada amaliyotga tatbiq etishga o‘rganadilar.

Bugungi kunda ta'lim sohasida innovatsion metodlar keng qo'llanilmoqda. Bu metodlar ta'lim jarayonini yanada samarali va interaktiv qilishga xizmat qilmoqda. Innovatsion metodlar ta'lim tizimining sifatini oshirish, o'quvchilarga bilimlarni yaxshiroq egallashda yordam berish va ularni real hayotdagi muammolarni hal qilishga tayyorlashga katta ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim jarayonida innovatsion metodlarning roli juda muhim bo'lib, ular o'quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtirish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.
Innovatsion metodlar, asosan, ta'limda yangi, zamonaviy va samarali usullarni o'rgatish uchun ishlab chiqilgan uslublardir. Bu metodlar o'quvchilarning fikrlash va idrok qilish jarayonlarini o'zgartirish, ularni yanada qiziqarli va interaktiv tarzda bilim olishga yo'naltiradi. Innovatsion metodlar orasida ko'plab turli xil yondashuvlar mavjud bo'lib, ular orasida informatika, raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim va boshqa ilg'or texnologiyalarni qo'llash muhim o'rin tutadi.

Innovatsion metodlar turli shakllarda va yo'nalishlarda mavjud. Ular orasida quyidagi usullar keng tarqalgan:

Aktiv ta'lim metodlari: Aktiv ta'lim metodlari o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Bunday metodlar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini mustahkamlash, savollar berish, muammolarni hal qilish va jamoaviy ishlarni bajarish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Misol uchun, "case-study" (holat tahlili) metodidan foydalanish o'quvchilarga haqiqiy hayotdagi muammolarni tahlil qilish va hal qilish imkonini beradi.

Ko'p vositali ta'lim metodlari: Bu metod o'quvchilarga turli vositalar (audiovizual materiallar, interaktiv dasturni ishlatish, masofaviy ta'lim platformalarini qo'llash) yordamida ta'lim olish imkoniyatini yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quvchilar turli xil resurslardan foydalanib, bilimlarni tez va samarali egallashadi.

Loyihaviy ta'lim metodlari: Bu metodda o'quvchilar o'zlariga muayyan loyiha ustida ishlashni tanlab, aniq maqsadga erishishga harakat qilishadi. Bunday yondashuv o'quvchilarda jamoaviy ish, mas'uliyat, ijodkorlik va tashabbuskorlikni rivojlantiradi.

Informatika va raqamli texnologiyalarni qo'llash: Informatika va raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim jarayoni yanada oson va interaktiv bo'ladi. Elektron kitoblar, video darsliklar, simulyatorlar va turli onlayn platformalar o'quvchilarga o'qish jarayonida yordam beradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning kompyuter va internetdan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirishda katta ahamiyatga ega.

Masofaviy ta'lim: Masofaviy ta'lim metodlari o'quvchilarga o'z vaqtida va joyidan qat'iy nazar ta'lim olish imkoniyatini beradi. Bu metod ayniqsa, geografik cheklovlarga ega bo'lgan hududlarda samarali ishlaydi. O'quvchilar masofaviy ta'lim platformalaridan foydalanib, o'z bilimlarini mustahkamlashlari mumkin.

Innovatsion metodlar ta'lim jarayonida quyidagi afzalliklarga ega:

1. O'quvchilarning faolligini oshiradi: Innovatsion metodlar o'quvchilarning faolligini oshiradi, chunki ular passiv o'quvchilardan faol o'quvchilarga aylanishlariga imkon yaratadi. O'quvchilar o'z bilimlarini faol ravishda olishadi va bu jarayon ko'proq eslab qolishga yordam beradi.

2. Ijodiy fikrlashni rivojlantiradi: Innovatsion metodlar o'quvchilarni kreativ va tizimli fikrlashga undaydi. Ular o'zlarining shaxsiy fikrlarini ifodalash, savollar berish, muammolarni hal qilishda o'z bilimlarini qo'llashga o'rganishadi.

3. Zamonaviy texnologiyalarni o'rgatadi: Innovatsion metodlar yordamida o'quvchilar zamonaviy texnologiyalarni o'rganadilar, bu esa ularni raqamli dunyoda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlaydi.

4. Ta'lim sifatini oshiradi: Innovatsion metodlar ta'limning sifatini oshiradi, chunki ular an'anaviy usullarga qaraganda yanada samaraliroq va qiziqarliroq bo'ladi. O'quvchilar bilimlarni tezroq egallashadi va ularning o'zlashtirish darajasi oshadi.

5. O'quvchilarni global miqyosda tayyorlaydi: Innovatsion metodlar orqali o'quvchilar global miqyosda o'z bilimlarini yangilash va rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masofaviy ta'lim platformalaridan foydalanish, onlayn kurslar va ko'p tilni o'rganish o'quvchilarga global bozorda muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni beradi.

Ta’limning sifatini oshirish, talabalarni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish va ularni amaliyotga tayyorlashda innovatsion metodlarning roli juda katta. O‘zbekiston oliy ta’lim muassasalarida innovatsion metodlarni joriy etish o‘qitish jarayonini yangi bosqichga ko‘tarishga xizmat qilmoqda. Bu metodlar o‘qish samaradorligini oshirish, talabalar va professor-o‘qituvchilar o‘rtasidagi muloqotni kuchaytirish va ta’lim jarayonini yanada interfaollashtirishga yordam beradi.

Innovatsion metodlar ta’lim jarayoniga yangiliklar kiritish, o‘qitish usullarini yangilash va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali talabalar bilimini kengaytirishga yordam beradi. O‘zbekiston oliy ta’lim muassasalarida amalda qo‘llanilayotgan innovatsion metodlar orasida interaktiv ta’lim texnologiyalari, multimedia vositalari, onlayn ta’lim platformalari va elektron darsliklar mavjud.

Innovatsion metodlar ta’lim jarayonida bir qancha ijobiy o‘zgarishlarni keltirib chiqaradi:

Samaradorlik va qiziqishning oshishi: Interaktiv va zamonaviy metodlar talabalar orasida o‘qishga bo‘lgan qiziqishni oshiradi. Ular passiv tinglovchilardan faollashgan o‘quvchilarga aylanishadi, bu esa o‘qish jarayonining samaradorligini oshiradi.

Yangi ko‘nikmalarni rivojlantirish: Innovatsion metodlar talabalar uchun yangi ko‘nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, onlayn ta’lim platformalarida o‘qish orqali talabalar texnik ko‘nikmalarni oshiradi, bu esa ularga keyingi hayotda muvaffaqiyatli bo‘lishda yordam beradi.

O‘qituvchilar uchun yangi yondashuvlar: Innovatsion metodlar o‘qituvchilarga yangi pedagogik yondashuvlar, texnologiyalar va metodlarni o‘z ishlariga tatbiq etish imkonini beradi. Bu ularga talabalar bilan yanada samarali ishlashga yordam beradi.

Tezkor axborot almashish: Innovatsion texnologiyalar yordamida talabalar va o‘qituvchilar o‘rtasidagi axborot almashish osonlashadi. Elektron pochta, onlayn forumlar, video darslar va boshqa vositalar orqali o‘qituvchilar o‘z talabalari bilan tezkor aloqa o‘rnatishi mumkin.

Oliy ta’lim tizimida innovatsion metodlar nafaqat hozirgi kunda, balki kelajakda ham muhim rol o‘ynaydi. Yangi texnologiyalar va pedagogik usullarni joriy etish davomida talabalar va o‘qituvchilar uchun yanada ko‘proq imkoniyatlar yaratish rejalashtirilgan. O‘zbekistonning oliy ta’lim tizimi butun dunyoda o‘zining zamonaviy va samarali yondashuvlari bilan tanilib borayotganini hisobga olgan holda, bu metodlar rivojlanishda davom etishi kutilmoqda.

Ta’lim muassasalarida innovatsion metodlarni keng qo‘llash orqali ta’lim sifatini oshirish, talabalarni yangi bilimlar bilan ta’minlash va ularga amaliy ko‘nikmalarni berish mumkin bo‘lmokda. Innovatsion texnologiyalar va yondashuvlar nafaqat o‘quvchilarning bilim darajasini, balki butun ta’lim tizimining sifatini yaxshilashga yordam beradi. Bu jarayonni davom ettirish, o‘z navbatida, O‘zbekistonning oliy ta’lim tizimini xalqaro miqyosda raqobatbardosh qilishga imkon yaratadi.

ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. Aminov, A. *Oliy ta’lim tizimida innovatsion metodlarni joriy etish.* Toshkent-2019. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi nashriyoti.
2. Kamilov, K., Sattarov, A. *Pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta’lim metodlari* Toshkent-2021. Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Ismoilova, G. *Innovatsion metodlarni ta’lim jarayoniga joriy etish*. Toshkent-2018. O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
4. Mirzaeva, N. *Ta’limda interaktiv metodlar va ularning o‘quv jarayoniga ta’siri.* Toshkent-2018. "O‘zbekiston" nashriyoti.

KIBERXAVFSIZLIKNING JAMIYAT TARAQQIYOTI UCHUN AHAMIYATI.

Suyarov Zokirjon.
TDIU Andijon fakulteti
“Mutaxassislik, ijtimoiy gumanitar va aniq fanlar”
kafedrasi katta o`qituvchisi
Po’latov Umidbek
TDIU Axborot tizimlari va texnologiyalari
yo`nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kiberxavfsizlikning kundalik hayotimizdagi ahamiyati va uning huquqiy jihatlari batafsil yoritilgan. Internet texnologiyalari taraqqiyoti sharoitida kiberxavfsizlikning insonlar moliyaviy barqarorligi, shaxsiy ma'lumotlarning himoyasi va davlat xavfsizligi uchun muhim ekani ko‘rsatib berilgan. Shuningdek, maqolada xalqaro va milliy qonunchilik me'yorlari, zamonaviy texnologik yechimlar va kiberxavfsizlik tahdidlariga qarshi kurashish usullari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Kiberxavfsizlik, raqamli xavfsizlik, huquqiy jihatlar, kiberjinoyatlar, internet xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlar, texnologik innovatsiyalar, Budapesht konvensiyasi, O‘zbekiston qonunchiligi, blokcheyn, sun'iy intellect.

Kirish. Kiberxavfsizlik kundalik hayotimizda har birimizning raqamli faoliyatimizni xavfsiz va himoyalangan holda amalga oshirish uchun zarur. Hozirgi kunda bizning barcha ma’lumotlarimiz internetda saqlanadi. Masalan: Bank hisob raqamlarimiz, shaxsiy hujjatlarimiz, telefon raqamlarimiz va boshqa turli ma’lumotlarimiz. Agar bu ma’lumotlar noto‘g‘ri qo‘llarga tushsa, u nafaqat shaxsiy xavfsizligimizni, balki iqtisodiy va huquqiy holatimizni ham tahdidga soladi. Kiberjinoyatchilar bizning shaxsiy ma'lumotlarimizni o‘g‘irlash orqali turli firibgarliklarni amalga oshirishi yoki yirik tashkilotlarga hujumlar uyushtirishi